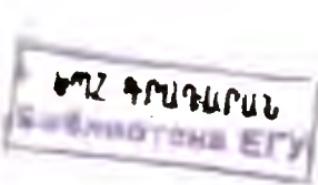


**ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΧΟΝΤΑΙ ΤΗ
ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ**

Αθήνα 1985

9(566)

G - 77



ԵՊՀ Գրադարան



SU0220948

57787

CAN CAN CANCELLED





Αυτό το βιβλίο είναι αφιερωμένο στο φυλακισμένο
Αρμένη ήρωα **MARDIROΣ ZAMGOTΣΙΑΝ**.

This book is dedicated to the imprisoned Armenian
hero **MARDIROΣ ZAMGOTΣΙΑΝ**.

Սույն գիրքը նուիրուած է արգելափակեալ
հերոս՝ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԺԱՄԿՈՇՅԱՆԻՆ

Η ΣΥΛΛΟΓΗ Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ
ΤΟΝ ΣΗΦΗ ΚΑΣΕΣΙΑΝ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥΤΟ ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΗΘΙ-
ΚΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΡΜΕΝΙΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΜΑΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Παράλληλα με το έγκλημα που διέπραξε σε βάρος του Αρμενικού λαού στα χρόνια 1915-1922, η Τουρκία - και με αυτό τον όρο εννούμε το επίσημο Τουρκικό κράτος και τους Τούρκους πολιτικούς, ιστορικούς και διανοούμενους - διέπραξε και συνεχίζει να διαπράττει ένα άλλο, συνυφασμένο με το πρώτο, έγκλημα που συνίσταται σπήν από μέρους της απόπειρα διαστρέβλωσης και απόκρυψης της ιστορικής αλήθειας, απόρριψης της ευθύνης της και συγκάλυψης της ενοχής της για τη γενοκτονία του Αρμένικου λαού και απάλειψης από την ιστορική μνήμη της ανθρωπότητας της ανάμνησης των γεγονότων εκείνης της εποχής. Η Τουρκική πλευρά δεν παραδέχτηκε ποτέ το έγκλημα της σε όλη του την έκταση. Αντίθετα, επί 70 χρόνια τώρα, οι Τούρκοι πολιτικοί και ιστορικοί έχουν αποδυθεί σε μία αδιάλειπτη, λυσσαλέα εκστρατεία παραχάραξης των ιστορικών γεγονότων. Οι θέσεις που προβάλλει η Τουρκική πλευρά ποικίλουν. Οι Τούρκοι αρνούνται τους ιστορικούς τίτλους του Αρμένικου λαού στα εδάφη που κατοίκησε επί 3.000 χρόνια, ελαχιστοποιούν τον αριθμό των Αρμενίων που κατοικούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, μεγιστοποιούν τη σημασία ορισμένων πράξεων τοπικής αντίστασης των Αρμενίων στους σφαγείς τους, αρνούνται ότι έγιναν σφαγές και μιλούν για εκτοπίσεις των Αρμενίων που έγιναν με απόλυτη τάξη και που ήταν επιθεβλημένες γιατί οι Αρμένιοι αποτελούσαν μία πέμπτη φάλαγγα σε ευαίσθητες περιοχές κοντά στα πολεμικά μέτωπα.

Υπάρχουν ωστόσο αποσπασματικές αναφορές ορισμένων Τούρκων στα σχετικά με τη γενοκτονία των Αρμενίων γεγονότα, με τις οποίες οι τελευταίοι παραδέχονται εν μέρει τις ευθύνες της Τουρκικής πλευράς, ελαφρύνοντας τις με το να τις περιορίζουν στην αμέλεια, τις υπερβασίες μενονωμένων αξιωματούχων, την έλλειψη τεχνικών μέσων και σε άλλους λόγους, ανεξάρτητους πάντως από τη θέληση του Τουρκικού λαού και της κυβέρνησης του. Η μέγιστη δηλαδή παραχώρηση, που είναι διατεθειμένη να κάνει η Τουρκική πλευρά, είναι το να δεχτεί ότι η εξόντωση 1.500.000 ανθρώπων ήταν ένα απρόβλεπτο, τυχαίο συμβάν, ένα ...ατύχημα.

Αυτού του είδους οι αναφορές έγιναν κυρίως κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο και εξυπηρετούσαν συγκεκριμένους στόχους. Την εποχή εκείνη η γενεά που είχε ζήσει τα δραματικά γεγονότα του Πρώτου Παγκόσμιου Πόλεμου βρισκόταν εν ζωή και κάθε προσπάθεια ολοκληρωτικής άρνησης θα ήταν εκ προοιμίου καταδικασμένη σε αποτυχία - καθώς η ανάμνηση των Τουρκικών φρικαλεοτήτων ήταν ακόμα νωπή στη μνήμη της ανθρωπότητας - και θα αποτελούσε μία περαιτέρω πρόκληση προς τους λαούς που είχαν μόλις θγει από το μεγάλο αιματοκύλισμα, για το οποίο η Τουρκία έφερε σημαντική ευθύνη και - ηττημένη πλέον - καλείτο να λογοδοτήσει γι' αυτήν.

Παραδεχόμενοι εκείνο που δεν μπορούσαν να αρνηθούν, οι Τούρκοι αποσκοπούσαν στο να εξευμενίσουν μερικά τους νικητές ενώ παράλληλα εξωράιζαν την εικόνα της Τουρκίας στα μάτια της κοινής γνώμης και την προετοίμαζαν να δεχτεί την άποψη ότι οι ευθύνες Ισως να μη βαρύνουν εξ ολοκλήρου τη μία πλευρά, σπέρνοντας την αμφιθολία σχετικά με γεγονότα που ήταν καθ' εαυτά αναμφισθήτητα.

Η παραδοχή της γενοκτονίας από μέρους της Τουρκικής πλευράς υπήρξε πάντα.- όπως προαναφέρ-

θηκε - μερική. Ωστόσο, ο συνδυασμός των κατά καιρούς λεχθέντων από την πλευρά αυτή δίνει μία αρκετά πλήρη εικόνα των ευθυνών που φέρει ο Τουρκικός λαός και η τότε πολιτική ηγεσία του για τη γενοκτονία των Αρμενίων. Σήμερα, εβδομήντα χρόνια μετά τα γεγονότα του 1915, καθώς η σύγχρονη με τα γεγονότα αυτά γενεά δεν ζει πλέον και καθώς το Αρμένικο Ζήτημα έχει απωθηθεί στο περιθώριο της διεθνούς διπλωματίας, η Τουρκική πλευρά έχει περάσει στην ολοκληρωτική άρνηση της γενοκτονίας. Από την άποψη αυτή θεωρούμε σκόπιμη την έκδοση αυτού του απανθίσματος Τουρκικών απόψεων σαν συμβολή στην προάσπιση της ιστορικής αλήθειας.

Ι. Γ. Κασσεσιάν
Αθήνα, Απρίλης 1985

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Μετά την ήπτα της στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν βέβαιο ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία πρόκειτο να διαμελισθεί. Στην προσπάθειά της να περιορίσει αυτό το διαμελισμό και γενικά τις δυσμενείς συνέπειες της ήπτας, η νέα Τουρκική κυβέρνηση επιδόθηκε σε μία έντονη προσπάθεια εξωραϊσμού της εικόνας του Τουρκικού λαού και διαφορισμού του από την κυβέρνηση του Κομιτάτου Ένωση και Πρόοδος* που οι διάδοχοι της την παρουσιάζαν σαν αποδιοπομπαίο τράγο για τα εγκλήματα της πολεμικής περιόδου. Στην προσπάθεια εξευμενισμού των νικητών συνέθαλαν και οι φίλοι της Αντάντ* Τούρκοι.

Στα 1919, ενώ στο Παρίσι διεξαγόταν το Συνέδριο της Ειρήνης, κυκλοφόρησε εκεί το φυλλάδιο «ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΜΕΝΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ» (Les Turcs et les Revendications Arméniennes). Το φυλλάδιο υπέγραφαν «εκ μέρους των Ανταντόφιλων Τούρκων που κατοικούν στη Γαλλία», επτά Τούρκοι, από τους οποίους δύο γιατροί, ένας ταγματάρχης, ένας τέως γενικός πρόξενος και δύο μηχανικοί. Οι συντάκτες του φυλλαδίου δηλώνουν ότι δεν αμφισβητούν το δικαίωμα του Αρμενικού λαού «για αυτόνομη εθνική ζωή και πολιτική ανεξαρτησία» και ότι «επιθυμούν ειλικρινά να ικανοποιηθούν οι νόμιμοι πόθοι του Αρμενικού λαού προς το κοινό συμφέρον και των δύο πλευρών». Θεωρούν ωστόσο ότι στον καθορισμό των ορίων του υπό δημιουργία Αρμενικού κράτους θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψη τα πληθυσμιακά δεδομένα της περιοχής, ώστε να μη βρεθεί μία μειοψηφία Αρμενίων να κυβερνάει μία πλειοψηφία Μουσουλμάνων. Οι συντάκτες προτείνουν τη διερεύνηση από μέρους μίας διασυμμαχικής επιτροπής των δεδομένων αυτών με σκοπό την απόδοση στους Αρμενίους περιοχών όπου το Αρμενικό στοιχείο ήταν αρκετά ευάριθμο. (Σαν τέτοιες θεωρούν τα βιλαέτια του Βαν, το Μπιτλίς και τμήματα του βιλαέτιου της Ερζερούμ).

Προχωρώντας στον καθορισμό των ευθυνών για την «Τουρκο-Αρμενική τραγωδία», οι συντάκτες του φυλλαδίου γράφουν ότι:

«Παράλληλα με αυτό το εδαφικό πρόβλημα, τίθεται το αγωνιώδες ερώτημα των ευθυνών για τα αιματηρά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην Ασιατική Τουρκία, κάνοντας ολόκληρο τον κόσμο να ανατριχιάσει από οργή και φρίκη. Η ανθρωπότητα έχει δικαιώματα και καθήκον να μάθει την αλήθεια, όλη την αλήθεια, αναφορικά με αυτή την Τουρκο-Αρμενική τραγωδία, να μάθει ποιοι είναι οι εγκληματίες που διέπραξαν αυτές τις ακατονόμαστες τερατωδίες και ν' απαιτήσει, επιτέλους, εν ονόματι των πιο ιερών αρχών που οφείλει να διαφυλάττει, την παραδειγματική τιμωρία των ενόχων και την επιβολή των νομίμων επανορθώσεων, υλικών και ηθικών, που οφείλονται να αποδοθούν στα θύματα. Ολόκληρη η ανθρωπότητα οφείλει στον εαυτό της την αλήθεια με όλες τις κυρώσεις που συνεπάγεται, όχι μόνο εξαιτίας της υπέρτατης, θείας αντίληψης της περί της ανθρώπινης ζωής, αλλά και για χάρη της προσφιλούς και σεβαστής μνήμης των ενδόξων ηρώων που έπεσαν για την υπόθεση της δικαιοσύνης. Χωρίς αυτές τις ποινικές κυρώσεις, θα έπρεπε να θεωρούμε την ιδέα της δικαιοσύνης σαν μία λέξη στερημένη από κάθε νόημα και να συμπεράνουμε ότι η κοινωνία μας θα μένει πάντα αδρανής, αν όχι αδιάφορη, ενώπιον παρόμοιων εγκληματικών ανοσιουργημάτων». (Σελίδες 7-8)

Στη συνέχεια, με το σκοπό να προσδιορίσουν επακριβώς τις ευθύνες για τα γεγονότα που χαρακτήρισαν με αυτό τον τρόπο, οι συντάκτες του φυλλαδίου παραθέτουν ένα ιστορικό του Αρμενικού Ζητήματος όπου εκτίθενται όλες οι κλασικές Τουρκικές θέσεις. Οι ισχυρισμοί που προβάλλονται στο φυλλάδιο αυτό είναι αυτοί που πρόβαλαν οι ίδιοι οι «εγκληματίες που διέπραξαν αυτές τις ακατονόμαστες τερατωδίες» στη διάρκεια του πολέμου για να δικαιολογήσουν τα εγκλήματά τους κατά του Αρμενικού λαού και με αυτούς που πρόκειτο να προβάλουν στη συνέχεια οι Τούρκοι παραχαράκτες της ιστορίας στην προσπάθειά τους να συγκαλύψουν αυτά τα εγκλήματα.

Συνοπτικά, οι Αρμένιοι περνούσαν καλά - σύμφωνα με τους συντάκτες του φυλλαδίου - στην Οθωμανική

**LES TURCS
ET
LES REVENDICATIONS
ARMÉNIENNES**

IMPRIMERIE A.-G. L'HOIR
36, rue du Défens, 16
PARIS

1919

Αυτοκρατορία ώσπου, θαμπωμένη από την επιτυχία των Σλάβων της Βαλκανικής και των Ελλήνων να κερδίσουν την εθνική ανεξαρτησία τους, μία μειοψηφία επαναστατών - οι συντάκτες τους θεωρούν υποχειρίο της Ρωσικής πολιτικής - άρχισε να επιδίδεται σε ανατρεπτικές πράξεις. Για τις σφαγές που ακολούθησαν (1894-1897) υπεύθυνοι ήταν οι ίδιοι οι Αρμένιοι και ο Σουλτάνος Αμπντούλ Χαμίτ*, ενώ για τις σφαγές του 1909 στα 'Αδανα*' υπεύθυνοι ήταν - όπως πάντα! - οι Αρμένιοι και το Κομιτάτο 'Ενωση και Πρόοδος. Μετά την εισόδο της Τουρκίας στον πόλεμο, πολλοί Αρμένιοι αρνήθηκαν να καταταγούν στον Τουρκικό στρατό ή λιποτάκτησαν απ' αυτόν για να πολεμήσουν στις τάξεις των Ρώσων αντιπάλων της Τουρκίας. Άλλοι σχημάτισαν ανταρτικές μονάδες - το φυλλάδιο τις αποκαλεί «τάγματα εκδίκησης» - παρακωλύοντας την πολεμική προσπάθεια της Τουρκίας. Αυτή ήταν κατά το φυλλάδιο η πρώτη πράξη του δράματος. Η πράξη αυτή οδήγησε στη δεύτερη, στην απόφαση δηλαδή της Οθωμανικής κυβέρνησης να εκτοπίσει τους Αρμενίους. Στη διάρκεια των εκτοπίσεων συνέβησαν γεγονότα που το φυλλάδιο χαρακτηρίζει σαν «υπερβασίες, φρικαλεότητες και σφαγές» και συνεχίζει παίρνοντας θέση απέναντι σε όσα συνέβησαν:

«Απέχουμε πολύ από του να προσυπογράψουμε αυτό το σύστημα καταπίεσης και να επιδοκιμάσουμε τους υπεύθυνους αυτών των τερατουργημάτων που αιμάζουν την ανθρωπότητα. Αντίθετα, εμείς πρώτοι ζητάμε την παραδειγματική τιμωρία όλων των επικεφαλής και των υφισταμένων τους, που επιδόθηκαν σ' αυτές τις σφαγές, κι αυτό σε πλήρη συμφωνία με τις δυνάμεις της Αντάντ, που διακήρυξαν το 1915 ότι δεσμεύονταν επίσημα να καταστήσουν υπεύθυνη - για όσα είχαν συμβεί στους Αρμενίους - την Οθωμανική κυβέρνηση. (Σ.Σ. Οι συντάκτες του φυλλαδίου αναφέρονται στην κοινή δήλωση της 24ης Μαΐου 1915 των υπουργών Εξωτερικών της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας). Ας μας επιτραπεί μόνο να παρατηρήσουμε ότι, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των ιδιων των προσώπων που περιέγραψαν και ανάφεραν αυτές τις φρικαλεότητες, οι τελευταίες υπήρξαν κυρίως αποτέ-

λεσμα ενός κυβερνητικού σχεδίου που εφαρμόστηκε από τους χωροφύλακες. «Ποτέ», γράφει ο κύριος Χ.Α. Γκίμπονς*, «οι Τούρκοι δεν έσφαξαν Αρμενίους με τη δική τους πρωτοβουλία, χωρίς την υποκίνηση και την άμεση διαταγή της κυβέρνησης και χωρίς τη βοήθεια των στρατιωτικών δυνάμεων και της χωροφυλακής. Έτσι, καθώς αυτή η απόπειρα εξόντωσης - των Αρμενίων - εκδηλώθηκε ταυτόχρονα σε όλα τα σημεία της Μικράς Ασίας, αποκαλύπτει την ύπαρξη ενός συστηματικού σχεδίου, οργανωμένου και επεξεργασμένου στην Κωνσταντινούπολη. Θα πρέπει λοιπόν να αναγάγουμε την υπευθυνότητα μέχρι τους αξιωματούχους της κεντρικής κυβέρνησης. Οι σφαγές, οι εκτοπίσεις των Αρμενίων, που ήταν προμελετημένες, επεξεργασμένες λεπτομερώς και συνεχιστηκαν χωρίς διακοπή από τον Απρίλιο ως τον Οκτώβριο του 1915, θα πρέπει να είχαν επινοήθει από κάποιον, να είχαν διαταχθεί από κάποιον και να είχαν εκτελεσθεί για έναν ορισμένο σκοπό. Από ποιόν επινοήθηκαν; Από ποιόν διατάχθηκαν; Για ποιό σκοπό εκτελέστηκαν;»

Επινοήθηκαν, χωρίς αμφιβολία, από τους τυχοδιώκτες που ήταν επικεφαλής της κεντρικής κυβέρνησης, διατάχτηκαν από τους ίδιους και από τους προσκείμενους στο διαβόλητο Κομιτάτο Ενωση και Πρόδοσ, και εκτελέστηκαν, προφανώς και πιθανώς, με το σκοπό να τιμωρηθούν οι Αρμένιοι. Όμως δεν θα μπορούσε κανείς, χωρίς να διαπράξει αδικία, να υποστηρίξει ότι ο Τουρκικός λαός ήταν εκείνος που επιθυμούσε την εξόντωση του Αρμενικού λαού, γιατί, εκτός από το ότι υπήρχε ένα κυβερνητικό σχέδιο, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να παρατηρήσουμε ότι οι Τούρκοι, όλοι οι σωματικά ικανοί Τούρκοι που είχαν επιστρατευτεί, βρίσκονταν στα διάφορα μέτωπα που υπερασπίζονταν: στον Καύκασο, τα Δαρδανέλλια, τη Μεσοποταμία, την Παλαιστίνη, τη Συρία, την Περσία. Στην Ανατολία, που υπήρξε το θέατρο αυτών των φρικαλεοτήτων, δεν υπήρχαν από την πλευρά του Τουρκικού λαού παρά μόνο γέροντες, γυναίκες και παιδιά. Οι διαταγές της κυβέρνησης διαβιβάστηκαν

από τους κυβερνήτες και αντικυβερνήτες - των επαρχιών - στη χωροφυλακή. Τα εκτελεστικά όργανα ήταν λοιπόν - εκτός από σπάνιες περιπτώσεις - χωροφύλακες. Ένα μεγάλο μέρος απ' αυτούς ήταν μετανάστες από τη Μακεδονία που είχαν εγκατασταθεί πρόσφατα στη Μ. Ασία και που είχαν σταθεί μάρτυρες στην πατρίδα τους των σφαγών και των αγριοτήτων που είχαν διαπράξει οι Σέρβοι, οι Βούλγαροι και οι Έλληνες σε βάρος των φιλήσυχων Μουσουλμανικών πληθυσμών των Βαλκανίων στη διάρκεια του Βαλκανικού Πολέμου. Αυτό το απλό γεγονός, προστιθέμενο στις διαταγές που είχαν λάβει έκ των άνω θα μπορούσε να εξηγήσει τη μανία με την οποία τιμώρησαν εκείνους που τους είχαν υποδειξει σαν προδότες της πατρίδας. Δεν θα ήταν άτοπο να προστεθεί ότι πιθανώς με τους χωροφύλακες συνεργάστηκαν και οι κύριοι καθοδηγητές των Λεσχών της Ένωσης και Προόδου που βρίσκονταν διάσπαρτες σε όλα τα κέντρα της Ανατολίας με σκοπό να υποδαυλίσουν το αποτρόπαιο έργο των ηγετών τους στην Κωνσταντινούπολη, καταγγέλοντας τους Αρμενίους σαν συμμάχους των Ρώσων».

Στη συνέχεια το φυλλάδιο αναφέρεται στο ότι υπήρξαν Τούρκοι αξιωματούχοι που αρνήθηκαν να εκτελέσουν τις διαταγές εξόντωσης των Αρμενίων και ότι οι Αρμένιοι προέβησαν σε αντίοινα κατά την διάρκεια της κατοχής της Ανατολίας από τους Ρώσους, και κλείνει με τη δήλωση ότι δεν υπάρχουν μόνο από τη μία πλευρά και μόνο πρόβατα από την άλλη και ότι οι συντάκτες περιμένουν με εμπιστοσύνη την επιμηγορία της ιστορίας.

«ΟΙ ΑΡΜΕΝΙΟΙ ΥΠΕΦΕΡΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΤΗΝΩΔΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΩΝ...»

57787

Το 1918, λίγο πριν από τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εκδόθηκε στη Βέρνη το βιβλίο του Αχμέτ Ρουστέμ Μπέη, πρώην πρεσβευτού της Τουρκίας στην Ουάσιγκτον, «Ο Παγκόσμιος Πόλεμος και το Τουρκο-Αρμενικό Ζήτημα» (La Guerre Mondiale et la Question Turco-Arménienne). Ο Ρουστέμ επαναλαμβάνει όλες τις επίσημες Τουρκικές θέσεις. Η τακτική που ακολουθεί συνίσταται στην εξιδανίκευση των Τούρκων και στην έσχατη δυσφήμιση των Αρμενίων. Αρχικά, ο Ρουστέμ αναφέρεται στη διαβίωση των χριστιανικών μειονοτήτων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία παρουσιάζοντας τους Οθωμανούς σαν μεγαλόψυχους και ανεξίθρησκους. Ο συγγραφέας αποδίδει την ανάπτυξη του εθνικιστικού πνεύματος στους κόλπους των Αρμενίων της αυτοκρατορίας στην επόροι της Ρωσικής προπαγάνδας. Επίσης θεωρεί σαν υπεύθυνες για τις αφαγές του 1894-1896 και του 1909 τις Αρμενικές επαναστατικές οργανώσεις, τις οποίες κατηγορεί ότι εργάζονταν μυστικά υποσκάπτοντας την Τουρκία ακόμα και μετά τη Νεοτουρκική επανάσταση του 1908. Ακόμα, κατηγορεί τους Αρμενίους για προδοσία στη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων και για αντίσταση στο πρόγραμμα οθωμανοποίησης της αυτοκρατορίας. Αναφερόμενος στα όσα διαδραματίστηκαν στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Ρουστέμ ισχυρίζεται ότι οι Αρμένιοι «έκαναν τα πάντα για να διευκολύνουν την επικράτηση της Αντάντ, γιατί αυτή θα οδηγούσε στην κατάρρευση της Τουρκίας». Λιποταξίες, εξεγέρσεις, δολιοφθορές, αφαγές αμάχων και πολλά άλλα καταγράφονται στο ενεργητικό των Αρμενίων. Αυτά ήταν που, κατά το συγγραφέα, οδήγησαν στη λήψη αυτών που ο ίδιος αποκαλεί «αμυντικά μέτρα της κυβέρνησης».

Ωστόσο - και εδώ υπάρχει ομοιότητα με τη γενοκίτι Τουρκική στάση της πρώτης μεταπολεμικής περιόδου - ο Ρουστέμ παραδέχεται - γιατί βέβαια δεν μπορεί να κάνει αλλιώς - εν μέρει ότι οι Αρμένιοι υπέσφεραν από τα μέτρα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είμαι Βεδουίνος, γιός ενός από τους αρχηγούς της φυλής Ελ Σουλούτ που κατοικεί στο Ελ Λετζαάτ στην περιοχή Χαουράαν. Όπως και άλλοι γιοί προκρίτων, σπούδασα στη Σχολή των Φυλών στην Κωνσταντινούπολη και στην συνέχεια στο Βασιλικό Κολλέγιο. Μετά το τέλος των σπουδών μου διορίστηκα στο επιτελείο του Βαλή της Συρίας (ή Δαμασκού) στο οποίο παρέμεινα για πολύ καιρό. Υστερα, έγινα καιύμακάμης του Μαμουρέτ ουλ Αζίζ (Χαρπούτ), αξίωμα που διατήρησα για 3,5 χρόνια μετά από τα οποία άσκησα το επάγγελμα του δικηγόρου στην Δαμασκό, έχοντας σαν συνεταίρους μου τον Σουκρή Μπέη Ελ Ασλί και τον Αμπντούλ Βαχχάμπ Μπέη Ελ Ινγκλιζί. Στην συνέχεια, έγινα μέλος της Γενικής Συνέλευσης της Δαμασκού, εκπροσωπόντας σ' αυτήν το Χαουράαν, και αργότερα μέλος της Διοικούσας Επιτροπής της Συνέλευσης. Όταν εξερράγη ο πόλεμος, με διέταξαν ν' αναλάβω και πάλι το παλαιό μου αξίωμα του καΐμακάμη, αλλά δεν δέχτηκα γιατί εύρισκα ότι το επάγγελμα του δικηγόρου ήταν πιο εποφελές από πολλές απόψεις και πιο γαλήνιο.

'Ενας καταδότης με κατηγόρησε στις αρχές λέγοντας ότι ήμουν μέλος μίας Εταιρείας που είχε συσταθεί στόν Λίβανο με σκοπό να επιτύχει την ανεξαρτησία του Αραβικού λαού υπό την προστασία της Αγγλίας και της Γαλλίας και ότι υποκινούσα τις φυλές κατά της Τουρκικής κυβέρνησης. Συνέπεια αυτής της κατηγορίας ήταν να με συλλάβει η Κυβέρνηση, να με φυλακίσει και στην συνέχεια να με στείλει σιδηροδέσμιο και συνοδευόμενο από αστυνομικούς και χωροφύλακες στο Ααλίγια όπου δικάζονταν οι κατηγορούμενοι για πολιτικά αδικήματα. Αθωώθηκα, αλλά καθώς η Κυβέρνηση αγνοούσε τις αποφάσεις των δικαστη-

ρίων σε τέτοιες περιπτώσεις και ειχε αποφασίσει να εξουδετερώσει και να εξοντώσει όλους τους μορφωμένους 'Αραβες -κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες- θεωρήθηκε αναγκαίο να σταλώ στην Ερζερούμ και ο Τζεμάλ Πασάς με έστειλε προς τα εκεί με την συνοδεία ενός αξιωματικού και πέντε στρατιωτών.' Οταν φτάσαμε στο Ντιαρμπεκίρ, οι Ρώσοι ασκούσαν πίεση στο Χασάν Καλέ κοντά στην Ερζερούμ και ο Βαλής του Ντιαρμπεκίρ διατάχτηκε να με κρατήσει εκεί.

Αφού με κράτησαν χωρίς λόγο επί 22 μέρες στην φυλακή, με απελευθέρωσαν. Νοίκιασα ένα σπίτι και έμεινα στο Ντιαρμπεκίρ για εξήμιση μήνες, βλέποντας και ακούγοντας από τις πιο αξιόπιστες πηγές τα όσα συνέβαιναν σχετικά με τους Αρμενίους. Η πλειονότητα των πληροφοριοδοτών μου ήταν ανώτεροι αξιωματικοί και κυβερνητικοί αξιωματούχοι ή προύχοντες του Ντιαρμπεκίρ και της γύρω περιοχής καθώς και άλλοι από το Βαν, το Μπιτλίς, το Μαμουρέτ ουλ Αζίζ, το Χαλέπι και την Ερζερούμ. Οι κάτοικοι του Βάν είχαν μεταφερθεί στο Ντιαρμπεκίρ από την εποχή της κατάληψης της περιοχής τους από τα Ρωσικά στρατεύματα, ενώ οι κάτοικοι και οι αρχές του Μπιτλίς είχαν πρόσφατα μεταφερθεί από εκεί. Πολλοί αξιωματικοί από την Ερζερούμ βρίσκονταν στο Ντιαρμπεκίρ για στρατιωτικές ή προσωπικές υποθέσεις, ενώ το Μαμουρέτ ουλ Αζίζ ήταν κοντά στο Ντιαρμπεκίρ και πολύς κόσμος είχε έρθει σ' αυτό από εκεί. Καθώς ήμουν παλαιότερα Καϊμακάμης σ' εκείνο το βιλαέτι, είχα πολλές γνωριμίες και έμαθα όλα τα νέα. Ιδιαίτερα την εποχή που ήμουν στην φυλακή του Ντιαρμπεκίρ με τους ηγέτες των φυλών, μπόρεσα να μελετήσω το ζήτημα λεπτομερειακά. Σε λίγο ο πόλεμος θα πρέπει να τελειώσει και όλοι οι αναγνώστες θα διαπιστώσουν ότι όλα όσα έγραψα είναι αληθινά και ότι δεν αποτελούν παρά ένα μικρό μόδιο μέρος των αγριοτήτων που διέπραξαν οι Τούρκοι σε βάρος του άτυχου Αρμενικού λαού.

Αφού έμεινα γιά ένα διάστημα στο Ντιαρμπεκίρ, έφυγα, τόσο γιά ν' αποφύγω την αιχμαλωσία όσο και από τον φόβο που μου είχαν προκαλέσει μερικοί φανατικοί Τούρ-

κοι. Μετά από πολλές ταλαιπωρίες, στην διάρκεια των οποίων κινδύνευσα πολλές φορές να σκοτωθώ ή να με σφάξουν, έφτασα στην Μπάσρα και συνέλαβα την ιδέα να εκδόσω αυτό το βιβλίο, σαν μία υπηρεσία στην υπόθεση της αλήθειας και ενός καταπιεσμένου από τους Τούρκους λαού και επίσης, όπως αναφέρω στο τέλος, για να υπερασπιστώ την πίστη του Ισλάμ έναντι της κατηγορίας του φανατισμού που θα της απαγγείλουν οι Ευρωπαίοι. Ο θεός ας μας οδηγεί στον σωστό δρόμο.

Έγραψα αυτόν τον πρόλογο στην Βομβάη την 1η Σεπτεμβρίου 1916.

Φαΐζ Ελ Χουσεΐν.